

Dava Zamanaşımının Kanunilik İlkesiyle İmtihanı

İnsanlığa Karşı Suçlar

Mahkemeler, 1 Haziran 2005 tarihinden önce işlenen bir suçu insanlığa karşı suç olarak nitelendirirler dahi, bu niteleme o suçun dava zamanaşımına uğramayan bir suç olduğu anlamına gelmez. Söz konusu suçlar ne kadar vahşice ve insanlık dışı yöntemlerle işlenmiş olurlarsa olsunlar, hukukun acı gerçeği budur. Peki, yapacak hiçbir şey yok mu?

Fahri Gökçen Taner

Ankara Üniversitesi Hukuk Fak. Ceza ve Ceza Usul Hukuku Araştırma Görevlisi

Bu kısa yazıyla amaçlanan 5237 sayılı TCK ile getirilen "zamanaşımına uğramayan suçlar" kategorisinin, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarih olan 1 Haziran 2005'ten önce gerçekleştirilen fiiller için de geçerli olup olmayacağı konusunda kamuoyunda yürütülen tartışmaya katkıda bulunmaktadır. Anlatılanların tamamı son günlerde çok tartışılan "insanlığa karşı suçlar"ın yanında, "soykırım suçu" ve "bu suçları işlemek için örgüt kurma suçu" için de geçerlidir (TCK m. 76, 77 ve 78).

Türk hukukunda dava zamanaşımı kurumu bir (maddi) ceza hukuku kurumu olarak kabul edilmektedir.¹ Dolayısıyla ceza kanunlarının zaman bakımından uygulanmasına ilişkin ilkeler, dava zamanaşımı için de geçerlidir. Bunun yanında Anayasa'nın 38/2 maddesinde, 38/1. maddede düzenlenen kanunilik ilkesinin dava ve ceza zamanaşımı için de geçerli olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca kanunilik ilkesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 7. maddesinde de yer almaktadır.²

Ceza kanunlarının zaman bakımından uygulanmasında ana ilke "geçmişe uygulanmazlık"tır. Dolayısıyla her suç gerçekleştiği tarihte yürürlükte olan kanuna tabidir. Bunun istisnası ise "lehte olan kanunun geçmişe uygulanabilirliği" ilkesidir. Dolayısıyla ceza kanunlarının birbirini izlemesi söz konusu olduğunda, lehte olan kanun belirlenirken karma uygulama yapılmaksızın önceki ve sonraki kanunun hükümleri olaya uygulanacak ve hangi kanunun lehte olduğu ortaya çıkan sonuca göre belirlenecektir.³

Bu ilkeler dava zamanaşımına ve insanlığa karşı suçlara uy-

gulandığında ortaya şu sonuç çıkmaktadır:

765 sayılı TCK döneminde kanunda "insanlığa karşı suçlar" adı altında bir suç kategorisi yoktu. 765 sayılı TCK döneminde işlenen ve 5237 sayılı TCK ile zamanaşımına uğramayan suçlar arasına alınan bu suçlar bakımından lehe olan kanun 765 sayılı Kanun'dur. Zira bu kanunda, 5237 sayılı TCK'nin aksine dava zamanaşımı süresi vardır. Bu nedenle mahkemeler, 1 Haziran 2005 tarihinden önce işlenen bir suçu insanlığa karşı suç olarak nitelendirirler dahi, bu niteleme o suçun dava zamanaşımına uğramayan bir suç olduğu anlamına gelmez.⁴ Söz konusu suçlar ne kadar vahşice ve insanlık dışı yöntemlerle işlenmiş olurlarsa olsunlar, hukukun acı gerçeği budur.

Peki, yapacak hiçbir şey yok mu? Bu soruyu cevaplamadan önce zamanaşımına uğramayan suçların tarihte nasıl ortaya çıktığını hatırlatmakta fayda vardır.

Dava Zamanaşımına Uğramayan Suçlar Tarih Sahnesine Çıkıyor

Aslında her şey 1964 yılında, Naziler tarafından İkinci Dünya Savaşı sırasında işle-

nen suçların 8 Mayıs 1965 günü, Nazi Almanyası'nın teslim olmasının üzerinden yirmi yıl geçmesi nedeniyle, Alman hukukuna göre zamanaşımına uğrayacağına Federal Alman Hükümeti tarafından ilan edilmesiyle başladı.⁵ Bu açıklamanın ardından İkinci Dünya Savaşı sırasında işlenen insanlığa karşı suçların ve savaş suçlarının zamanaşımına uğramasına ilişkin sorun, 60'lı yılların ortalarında uluslararası ceza hukukuna damgasını vuran konulardan birisi oldu.⁶

2 Temmuz 1993'te Madimak Otel'inde ölenler

SUÇUMUZ: **ALEVİLİK**

CEZAMIZ: **YAKILMAK**

İnfaz Tarihi: **2 Temmuz 1993**

Bu suçların toplum üzerinde yarattığı etki dikkate alındığında, sözü edilen suçların cezalandırılmasındaki sosyal yararın, hiçbir zaman ortadan kaybolmayacağı da savunulabilir.

54 devletin taraf olduğu "Savaş Suçlarında ve İnsanlığa Karşı Suçlarda Zamanaşımının Uygulanamamasına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi" 11 Kasım 1970 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Avrupa Konseyi tarafından 25.01.1974 tarihinde kabul edilen "İnsanlığa Karşı Suçlarda ve Savaş Suçlarında Zamanaşımının Uygulanmamasına Dair Avrupa Sözleşmesi" ise yürürlüğe ancak 29 yıl sonra, 27.06.2003 tarihinde girebilmiştir. Türkiye iki sözleşmeye de taraf olmamıştır

İkinci Dünya Savaşı'nda işlenen suçlara ilişkin yargılama yapan Nürnberg ve Tokyo Askeri Mahkemeleri'nin Statülerinde; barışa karşı suçların, insanlığa karşı suçların ve savaş suçlarının zamanaşımına uğramayacağına ilişkin bir ifade yer almıyordu. Aynı şekilde 1948 tarihli "Soykırım Suçunun Önlenmesine ve Cezalandırılmasına İlişkin Sözleşme", 1949 tarihli "Cenevre Konvansiyonu" ve 1950 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun talebi üzerine Uluslararası Hukuk Komisyonu tarafından kabul edilen "Nürnberg İlkeleri"nde de bu konu üzerinde durulmamıştır.⁷ Federal Alman Hükümeti'nin sözü edilen açıkla-

masının ardından bu suçların zamanaşımına uğrayacağına dair ciddi bir endişe uluslararası kamuoyunda giderek yaygınlaşmaya başladı.⁸ İşte bu endişenin tetiklemesiyle, İkinci Dünya Savaşı sırasında işlenen suçların cezasız kalmasını önlemeyi amaçlayan bir kanun seli, yasama teknikleri ve kapsamı arasında bazı farklar olsa da, ortaya çıkmıştır.⁹

Öğretide, insanlığa karşı suçların doğası gereği zamanaşımına uğramayan bir suç kategorisi olduğu görüşü taraftar bulmaktadır. Bu görüşü savunan yazarlar, zamanaşımını haklı göstermek için ulusal hukuk sistemlerine ilişkin olarak ileri sürülen "delillerin kaybolması, sosyal yararın ortadan kalkması, unutmaya vb."¹⁰ görüşlerin hiçbirinin insanlığa karşı suçlar bakımından geçerli olmadığını kabul etmektedirler. Bu bağlamda insanlığa karşı suçların işlenmesinin ardından geçen zamanın delilleri yok edici etki yapmadığını, aksine geçen zamanın delillerin ortaya çıkmasını kolaylaştırdığını söyleyerek delillerin kaybolması görüşünü reddetmektedirler. Buna ek olarak geçen zaman olayın toplum üzerindeki etkisini unutturacağına, tam aksine bu etkinin günden güne büyüdüğü ileri sürülmektedir. Sözü edilen yazarlar, genellikle kamu görevlileri tarafından işlenen bu suçların ortaya çıkartılması konusunda devletlerin isteksiz olmaları ve delillerin diğer suçlara göre daha geç ortaya çıktığı düşüncesinden hareketle, geçen zaman içerisinde arşivlerin toplanıp yayınlanacağını, tanıkların ortaya çıkacağını belirtmekte ve İkinci Dünya Savaşı'nın ardından yaşananların görüşlerini doğruladığını ifade etmektedirler.¹¹

Ayrıca bu suçların toplum üzerinde yarattığı etki dikkate

alındığında, sözü edilen suçların cezalandırılmasındaki sosyal yararın, hiçbir zaman ortadan kaybolmayacağı da savunulabilir. Zira bu suçların ortaya çıkarttığı kamusal zararın telafisi ve geçen zaman içinde kamu düzeninin kendiliğinden yeniden kurulduğunu savunmak mümkün gözükmemektedir. Bu nedenle uluslararası hukukun tanıdığı bazı suçların "dava zamanaşımına uğramayan suçlar" olarak kabul edilmesi yerindedir.

Uluslararası toplumun endişeleri, konunun uluslararası sözleşmelere taşınmasında da etkili olmuştur. Şu anda 54 devletin taraf olduğu "Savaş Suçlarında ve İnsanlığa Karşı Suçlarda Zamanaşımının Uygulanamamasına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi" 11 Kasım 1970 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Avrupa Konseyi tarafından 25.01.1974 tarihinde kabul edilen "İnsanlığa Karşı Suçlarda ve Savaş Suçlarında Zamanaşımının Uygulanamamasına Dair Avrupa Sözleşmesi" ise yürürlüğe ancak 29 yıl sonra, 27.06.2003 tarihinde girebilmiştir. Türkiye iki sözleşmeye de taraf olmamıştır. 1 Temmuz 2002 tarihinde yürürlüğe giren Roma Statüsü'nün 29. maddesinde, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin yargılama yetkisine giren suçlarda, zamanaşımına ilişkin hükümlerin uygulanmayacağına kabul edilmesi de, uluslararası hukuk adına önemli bir gelişmedir. Türkiye Roma Statüsü'ne de daha taraf olmamış fakat olması halinde "vatanadaş iade edilmez" kuralına istisna tanıyacağını TCK'nın 18/2. maddesinde kabul etmiştir.

Ulusal düzeyde yapılan yargılamalarda dava zamanaşımının ihmali ilk kez Fransa'daki Barbie¹² davasında ortaya çıkmış ve Fransız Yüksek Mahkemesi 20 Aralık 1985 tarihli kararında savaş suçlarında ve insanlığa karşı suçlarda zamanaşımının söz konusu olmayacağına hükmetmiştir.¹³ Aynı yaklaşım 13 Nisan 1992 tarihli Touvier¹⁴ kararında da sürdürülmüştür.¹⁵ Bu ülkede dava zamanaşımı bir muhakeme hukuku kurumu olarak kabul edilmektedir.

Dava zamanaşımının bir maddi ceza hukuku kurumu olarak kabul edildiği İtalya'da ise, İtalyan Yüksek Mahkemesi pek çok kararında "ius cogens" in bir parçası olduğu gerekçesiyle savaş suçları ve insanlığa karşı suçlarda zamanaşımının uygulanamayacağına karar vermiştir.¹⁶ Mahkeme kararına gerekçe olarak İtalyan Anayasası'nın 10/1. maddesinde yer alan İtalyan Hukuku'nun uluslararası hukuka uygun olması prensibini göstermiştir.¹⁷ Mahkemenin "ius cogens" olduğunu belirttiği yukarıda adı geçen Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne, İtalya'nın taraf olmadığına altını çizmek istiyoruz.

Güney Amerika'da yapılan yargılamalarda da bu suçların zamanaşımına uğramamasının "ius cogens" olduğu düşüncesi kabul görmüştür.¹⁸ Yine dava zamanaşımının bir maddi hukuk kurumu olarak kabul edildiği Arjantin'de, 1994'te yapılan uluslararası hukukun kanunların üzerinde olduğu yönündeki Anayasa değişikliğinin ardından, insanlığa karşı suçların zamanaşımına uğramamasının "ius cogens" e dâhil olduğu kabul edilmektedir.¹⁹

Scilingo kararında ise İspanyol mahkemeleri, yargılaması yapılan suçların suçun işlendiği ülke (Arjantin) ve İspanyol hukukuna göre zamanaşımına uğramış olmasına rağmen, insanlığa karşı suçların zamanaşımına uğramazlığı ilkesini uygulamışlardır.²⁰ İspanya'da da dava zamanaşımı bir maddi ceza hukuku kurumdur.²¹

Tarihin Gör Deddiği

Görüldüğü üzere insanlığa karşı suçların zamanaşımına uğramamasına ilişkin kural, 60'lı yıllarda yukarıda bahsedilen sosyal şartlar altında büyük bir telaşla ve Naziler tarafından işlenen suçlara özgü olarak ortaya çıkmıştır.²² Burada dikkat edilmesi gereken en önemli husus ise, söz konusu suçların zaten geçmişte işlenen suçlar olduğudur. O dönemde oluşan kamuoyunun bazı Nazi subaylarının ve işbirlikçilerinin halen yakalanamamış olmasından ileri gelen hassasiyeti ve savaş döneminde yaşananlara ilişkin acıların hala canlı olması, İkinci Dünya Savaşı sırasında Naziler tarafından işlenen insanlık suçlarının dava zamanaşımına uğramasının bilinçli olarak engellenmesi sonucunu doğurmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın dışında kaldığı için anlatılan gelişmelere yabancı olan Türkiye'de ise, 2004 yılında TCK değişene kadar, mevzuat anlamında hiçbir gelişme olmamıştır.

İnsanlığa Karşı Suçlara İlişkin Olarak Türkiye'de Ne Yapılabilir?

a) Yukarıda anlatıldığı üzere dava (ve ceza) zamanaşımı kurumu kanunilik ilkesinin güvencesinde ve aynı zamanda anayasal teminat altında olduğuna göre, mahkemelerden, 1 Haziran 2005'ten önce işlenen bir suçun dava zamanaşımına uğramayacağına ilişkin

bir karar vermesi beklenmemelidir. Mahkemeler mevzuata uygun karar vermekle ve ceza hukukunun ilkelerine uymakla yükümlüdür. Bu noktada yukarıda zikredilen İtalya örneğinde olduğu gibi, doğrudan uluslararası hukukun esas alınabileceği ileri sürülebilirse de, zamanaşımın anayasal güvence altında olması karşısında bu çözümün mümkün olmadığı düşüncesindeyiz. Zira uluslararası sözleşmeler Anayasa'nın üzerinde olmadığı gibi, Türkiye sözü geçen hiçbir sözleşmeye de taraf değildir. "Ius cogens" in Anayasa'nın üstünde olduğunu söylemek de, en azından ceza yargılaması bakımından, pek mümkün gözükmemektedir.

b) Sorunun çözümü ancak tarihten öğrenilenler ışığında mümkün olabilir. Yukarıda ifade edildiği üzere zamanaşımına uğramayan suçlar kategorisi zaten geçmişte işlenmiş olan suçlara uygulanmak üzere ortaya çıkmıştır. Artık ius cogens statüsüne ulaştığı savunulan "insanlığa karşı suçların zamanaşımına uğramaması kuralının" geçmişe dönük uygulanmasına ilişkin Anayasa'da yapılacak bir değişikliğin uluslararası hukuka aykırılık teşkil etmeyeceği düşüncesindeyiz. Yukarıda ifade edildiği üzere dava zamanaşımı kurumunun zaman bakımından uygu-

Dava zamanaşımı kurumunun zaman bakımından uygulanmasına ilişkin ilkeler anayasal güvence altındadır. Bu nedenle mümkün olan tek çözüm "soykırım suçunun, insanlığa karşı suçlar ve bu suçları işlemek için örgüt kurma suçunun" hangi tarihte işlenmiş olursa olsun zamanaşımına uğramayacağına ilişkin bir hükmün anayasaya eklenmesidir. Bu değişikliğin sıradan bir kanunla yapılması, normlar hiyerarşisi karşısında mümkün değildir

lanmasına ilişkin ilkeler anayasal güvence altındadır. Bu nedenle mümkün olan tek çözüm "soykırım suçunun, insanlığa karşı suçlar ve bu suçları işlemek için örgüt kurma suçunun" hangi tarihte işlenmiş olursa olsun zamanaşımına uğramayacağına ilişkin bir hükmün anayasaya eklenmesidir. Bu değişikliğin sıradan bir kanunla yapılması, normlar hiyerarşisi karşısında mümkün değildir.

c) Belirtmek gerekir ki böyle bir değişiklik ceza kanunlarının zaman bakımından uygulanmasına ilişkin ilkeler ve hukuki güvenlik ilkesine aykırıdır. Normal şartlarda dava zamanaşımı süresi sonunda devletin cezalandırma yetkisi ortadan kalkar ve kişinin dolan zamanaşımı süresine güvenmesi gerekir.²³ "Oyunun kurallarının sonradan değiştirilmesi", kişi aleyhine sonuçlar doğurmamalıdır.²⁴ Dolayısıyla kural olarak devlet dolan zamanaşımı süresini geriye etkili olacak şekilde uzatamaz. Fakat söz konusu suçların cezalandırılmasındaki kamusal yararın hiçbir zaman ortadan kalkmaması ve uluslararası hukuktaki durum karşısında, bu ilkelere istisna teşkil eden bir düzenlemeye gidilip gidilmeyeceği anayasa koyucunun takdirindedir.

Sonuç

Görüldüğü üzere geçmişte yaşananlar ve bunun hukuk sistemlerine yansımaları, uluslararası hukukta ortaya çıkan zamanaşımına uğramayan suçların diğer tüm suçlara göre kendilerine özgü bir yerde olduğunu ortaya koymaktadır. Geçmişe dönük

olarak zamanaşımı kuralının bertaraf edilmesi gibi bir değişiklik "soykırım suçu, insanlığa karşı suçlar ve bu suçları işlemek için örgüt kurma suçu" dışında başka hiçbir suç için kabul edilemez. Zamanaşımına uğramayan suçlar arasına keyfi olarak başka suçların eklenmesi, hukuk devleti ilkesinin ihlali anlamına gelir. Ancak Türkiye ilerde Roma Statüsü'ne taraf olursa, bu statüde yer alan suçlar için de aynı istisnanın tanınması düşünülebilir.

Diğer suçlar bakımından dava zamanaşımı, toplumun aksi yöndeki inancına karşın önemli bir işleve sahiptir. Bir kişinin bilinmez bir süre boyunca geçmişte işlediği bir suçtan dolayı yargılanma tehdidi altında bulunması hukuk devleti ilkesine aykırılık teşkil eder. Unutulmamalıdır ki dava zamanaşımı bir sebep değil bir sonuçtur. Bu nedenle talep edilmesi gereken, sisteme yönelik reformlar yapılarak bu sebeplerin ortadan kaldırılmasıdır. Eğer belli bazı davalar zamanaşımına uğruyor (veya uğratılıyorsa), bazı sanıklar bulunmuyor (veya bulunmuyorsa) sorun o davalarda aranmalıdır.

Son olarak belirtmek gerekir ki anlatılanlar görülmekte olan davalara ilişkin olarak sonucun değiştirilmesine yönelik günlük çözümler üreten bir zihniyetin ürünü değildir. Tamamen karşı olduğumuz bu yaklaşım, hukuk devletine taban tabana zıttır ve ona büyük zarar vermektedir. Öte yandan uluslararası hukukta olan tüm bu gelişmeleri yok saymak da mümkün gözükmemektedir. Son kararı ise Anayasa koyucu verecektir.

1- Dava zamanaşımının hukuki niteliği ve konuya ilişkin tartışmalar için bkz. TANER, Fahri Gökçen: Ceza Hukukunda Zamanaşımı, Ankara 2008, s. 29-35.

2- Kanunilik ilkesinin uluslararası hukuktaki durumuna ilişkin olarak ayrıntılı bir inceleme için bkz. BEKRİ, M. Nedim: "Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi ve İlkenin Uluslararası İnsan Hakları Belgeleri ile Uluslararası Ceza Hukuku Uygulamalarındaki Durum", Adalet Dergisi, Y. 2010, S. 38, s. 77 vd.

3- ANTOLISEI, Francesco: Manuale di diritto penale parte generale, Milano 1997; TOROSLU, Nevzat: Ceza Hukuku Genel Kısım, 14. Bası, Ankara 2009, s. 63-67; HAFIZIOĞULLARI, Zeki - ÖZEN, Muharrem: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 4. Bası, Ankara 2011, s. 31-33.

4- Zamanaşımı kurumu ve ceza kanunlarının zaman bakımından uygulanmasına hakim olan ilkeler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. KATOĞLU, Tuğrul: Ceza Kanunlarının Zaman Bakımından Uygulanması, Ankara 2008, s. 154-163; TANER: s. 47-50.

5- GRAVEN, Jean: "Les crimes contre l'humanité peuvent-ils bénéficier de la prescription", Revue Pénale Suisse, T. 81, 1965, s. 128; VARINARD, André: La prescription de l'action publique, Lyon 1973, s. 36.

6- O günlerde uluslararası toplumun içinde bulunduğu atmosferi yansıtan ve hukukçular tarafından yapılan toplantılardan bahseden bir makale için bkz. GARÇON, Emile: "La prescription des crimes nazis", Le Monde, 14-15 Mars 1965, s. 1 ve 4. İnsanlığa karşı suçların zamanaşımına uğraması sorununu geniş ölçekli olarak inceleyen bir makale için bkz. GRAVEN: s. 128 vd.

7- CASSESE, Antonio - DELMAS MARTY, Mireille: Droit international et juridictions nationales, Paris 2002, s. 236; PONCELA, Pierette: "L'imprescriptibilité", in Droit International Pénal, Paris 2000, s. 887.

8- HERZOG, Jacques, Bernard : "Etude des lois concernant la prescription des crimes contre l'humanité", Revue de Science Criminelle et Droit Compare, 1976/1, s. 339.

9- HERZOG: s. 339. Bu kanunları ve kanun hükmünde kararnameleleri çıkaran ülkeler şunlardır: İsrail, Polonya, Almanya Demokratik Cumhuriyeti, Çekoslovakya, Macaristan, Belçika, Fransa, S.S.C.B., Bulgaristan, Avusturya, Federal Almanya Cumhuriyeti, Yugoslavya. Kanunlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. GRAVEN: s. 340-356.

10- Zamanaşımının esasını açıklayan görüşler ve konuya ilişkin ayrıntılı bir tartışma için bkz. TANER: s. 35-46.

11- Bkz. RUZIE, David: L'imprescriptibilité en France des crimes contre humanité: un faux problème a' propos de l'affaire Klaus Barbie, Gazette

du Palais, 4 Juin 1983 s. 230; HUET, André - KOERING JOULIN, Renée: Droit pénal international, Paris 2005, s. 264 ve 265; VARINARD: s.36; DELMAS MARTY, Mireille: "La responsabilité pénale en echec, Juridictions nationales et crimes internationaux, Paris 2002, s. 618; JANKELEVITCH, Vladimir: L'imprescriptibilité, Paris 1986, s. 26. Bu suçlarda zamanaşımına karşı çıkan yazarların görüşleri için ayrıca bkz. KATOĞLU: s. 157 ve 158.

12- Klaus Barbie, Lyon'da görevli Yahudi, komünist ve Fransız direnişçileri avlamakla görevli bir Gestapo subayıydı. "Lyon Kasabı" olarak da tanınmaktadır. Bkz. GRYNFÖGEL, Catherine: "Touvier et la justice, une affaire de crime contre l'humanité", Revue de Science Criminelle et Droit Compare, n. 1, Janvier-Mars 1993, s. 66.

13- BASSIOUNI, M. Cherif: Crimes Against Humanity, New York 2011, s. 277. Barbie davasına ilişkin zamanaşımı tartışmaları için bkz. RUZIE: s. 229 ve 230.

14- Paul Touvier Nazi işbirlikçisi bir Fransız vatandaşıdır. Rillieux'deki yerel Gestapo şefi olarak yedi Yahudinin ölümünden insanlığa karşı suç kapsamında sorumlu tutulmuştur. Bkz. GRYNFÖGEL: s. 72. Paul Touvier hakkında ayrıca bkz. http://en.wikipedia.org/wiki/Paul_Touvier. (SGT: 18.03.2012)

15- Bkz. GRYNFÖGEL: s. 72.

16- Davaya konu olan suçlar 1944 yılında işlenmiş olup kararlar 1997 ve 1998 tarihlidir. Bkz. BASSIOUNI: s. 277.

17- BASSIOUNI: s. 277.

18- BASSIOUNI: s. 277.

19- DELMAS MARTY: s. 620 ve 623.

20- BLANCO CARDORO, Isidoro: 18. Uluslararası Ceza Hukuku Derneği (İstanbul 2009) Toplantısı Evrensel Yargı Yetkisi Alt Oturumu Sonuç Raporu. <http://www.tchd.org.tr/MenuContent.aspx?id=63> (SGT: 13.03.2012)

21- DELMAS MARTY: s. 620.

22- ABDELGAUWAD-MARTIN-CHENUT: La du régime de la prescription remise en cause par les crimes internationaux: perspectives comparées et internationales, Actualité Juridique Pénale, Juillet-Aout 2006, s. 297. Yazarlar haklı olarak bu durumun insanlığa karşı suçlar dışında kalan diğer bazı suçların (özellikle savaş suçlarının) zamanaşımına uğramaması düşüncesinin gelişmesini engellediğini ifade etmektedir. Aynı yönde bkz. TANER: s. 55.

23- MARINUCCI, Giorgio - DOLCINI, Emilio: Corso di diritto penale, Milano 2001, s. 263.

24- Bkz. KATOĞLU: s. 157.

NİSAN 2012/4-100 AYLIK HUKUK DERGİSİ 5 TL

NİSAN 2012/4-100 AYLIK HUKUK DERGİSİ 5 TL

Okurlarımıza teşekkürlerimizle...

SAYI

ISSN 1304-561X

9 771304 561009